

Reuerendi Patris P. Hieremiæ Drexelii e Societate Iesu Opera omnia

Duobus nunc Voluminibus comprehensa, & libellis ante hac non editis
aucta ; Illvstrata, Indicibvs Moralibus, Locorum S. Scripturæ, Capitalium
Mysteriorum fidei, Rerum, & Concionum quouis anni tempore habendarum
; Congestis Et Compositis Methodo prorsus, alijs Auctoribus inusitata ; Sed
Theologis ...

Indicibvs Illvstratvs Et Avctvs Concionatoriis

Drexel, Jeremias

Antverpiæ, 1643

Cap. IX. Tentati hominis, duodecim in spiritali pugnâ stultitiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77031)

Non quid quæ cadit, non resurgit? Nam & multi postquam in ipsum ascenderunt cali verticem, & omnem exhibuerunt tolerantiam, & in desertis morati sunt, nec in somnis quidem viderunt mulierem; quod paulum torpuerint, supplantati sunt, & ad ipsum malitiam barathrum devenerunt. Vigilemus charissimi, per angustam ambulemus viam, confidentes simul & timentes: timentes quidem propter utrimque posita precipitia, confidentes propter nos procedentem Jesum. Ambulemus vigilantes & expergefati: vel si paulum quis dormitaverit, illico prostratus est. Non enim sumus Davide solertiores, qui cum parumper neglexisset, in ipsum precipitatus est peccati barathrum, sed cetero surrexit. Quid si justus ille paululum torpescit talia cepit vulnera, quid patiemur nos si negligentes fuerimus? Ne consideres itaque quod cecidit, aut torpescas, sed quanta post hæc fecit, considera, quot lacrymas exhibuit, quantum penitentia, noctes jungens diebus, fontes emittens lacrymarum, lectam lacrymis abluens, saccum indutus. Si verò ille tantæ eguit conversione, quando nos salvari poterimus, qui post tot peccata nullo dolore afficimur?

Ergo in hoc Mundo periculossimo, quod idem Chryso- stomus affirmat, vivimus quasi in pelago, ubi nunquam est minor tempestas. Etsi tempestas interdum non fuerit, tamen semper timor est tempestatis. Sic & in hoc mundo viventibus, nunquam est minor tentatio: etsi tentatio interdum facta non fuerit, tamen timor tentationis semper est.

Quæ Hieronymus nervosa dictione confirmans: Stadium est, inquit, hæc vita mortalibus. Hic contendimus, ut alibi coronemur. Nemo inter serpentes & scorpiones securus ingreditur. Inebriatus est, inquit Dominus, gladius meus in calos; & tu pacem arbitraris in terrâ, quæ nubibus germinat, & spinas, quam serpens comedit? Magnis inimicorum circumdamur agminibus, hostium plena sunt omnia. Caro fragilis, & cinis futura post modicum, pugnat sola cum pluribus. Nomen autem melius est, brevi tempore dimicare, ferre vallum, arma sumere, lassescere sub lorica, & postea gaudere victorem, quam impatientia unus horæ servire perpetuo? Paulus, vas electionis, separatus in Evangelium Christi, vocatus de celo, post famam & tota Jerusalem, post nuditatem & carceres, ter virgis cæsus, ter naufragus, semel lapidatus, periculis & laboribus continuis, assiduâ morte occupatus, & tamen à tentationibus nequaquam liber exclamat: Infelix ego homo, qui me liberabit de corpore mortis hujus? Et tu putas te securum, non tentandum? Tu cave tibi à teipso, carni non nimium parce. Paulus jam flagellatum & virgis concisum corpus suum ipse insuper castigat, atque in servitutum redigit, & tu deliciis vacas, affectibus indulges? Tentatio ubique proxima est. Quod & beatus Leo adstruens: Quis enim, inquit, in hujus vitæ constitutus incerto, aut immunis à tentatione, aut liber invenitur à culpa? Quis est, qui nihil virtutis sibi adjici, aut qui nihil vitii sibi optet auferri: cum & adversa noceant, & secunda corrumpant, nec minoris sit periculi, credere desideratis, quam abundare concessis? Invidia sunt in divitiarum amplitudine, invidia in paupertatis angustis. Ille elevat ad superbiam, he incitant ad querelam. Tentat sanitas, tentat infirmitas: dum & illa materia est negligens, & hæc causa tristitia. Laqueus est in securitate, laqueus est in timore, nec interest utrum animus, qui terreno tenetur affectu, gaudis occupetur, an curis: cum par morbus sit, vel sub vanâ delectatione languere, vel sub anxietate sollicitudine laborare. Omne genus hominum tentationes vellicant.

Ipsium etiam Servatorem à diabolo tentatum considerans Gregorius: sed ecce, inquit, cum dicitur Deus homo vel in excelsum montem, vel in sanctam civitatem à diabolo assumptus, mens refugit credere, humana hoc audire aures expavescent. Qui tamen non esse incredibilia ista cognoscimus, si in illo & alia facta pensamus. Quid mirum, si se permittit ab illo in montem duci, qui se pertulit etiam à membris illius crassitie? Non ergo indignum Redemptori nostro, quod tentari voluit, qui venerat occidi. Omnia ubique laqueorum plena, tentatio nusquam non vicinissima. Sed solatium grande Climacus præbens: Nullum, inquit, certius argumen-

tum est, quod demones à nobis victi sint, quam si nos gradum 27. acerrimè oppugnent. Tu verò animosissimè oblu- de Quire, ctare, & quod idem Climacus monet, Congregata mihip 184. custodi.

CAPUT IX.

Tentati hominis duodecim in spiritali pugna stultitiæ.

Les diei eruat verbum. Victus hodie cras pugnat P sal. 18. v. 3. cautiùs. Ducis artem insaulta prælia quasi tristes, sed fidi edocent magistri, atque ubi sit etatum, plagis admonent: sic agricolam sterilitas agrorum, Architectum lapsus ædium, iterati casus equitem, nauam graves acutus procellæ: errando dicitur. M. Marcellus prælio victus die proximo in aciem rediit, victorem suum majore quam ab illo pridie victus erat, prælio vicit. Julius Cæsar ad Durachium inferior, ad Partaliam mox ingenti prælio victor fuit. Ita Romani milles strati surrexere alius, ut non hostes tantum sed, modò tam formidabiles, sed totum ex ordine terrarum orbem virtus illis ac felicitas subjeceret. Multos docet experientia, quos non docuit schola, & præceptoribus ludum caput hausit oculis, quod auribus non valebat. Nulla rerum humanarum certior Magistra, nulla discutendi erroribus aptior, quam tentatio & experientia. Nusquam clariùs, quam inter tentationum vulnera prominet animi magnitudo. Ut igitur quis se ipsum melius nosse discat, quantarumque sit virium vel ictus intelligat, duodecim stultitias in spiritali pugna passim 12. Stultitia in spiritali pugna committi solita. committi solitas hic exponemus.

§. I.

1. Ante pugnam armare se nolle. Sunt qui tunc primum arma corripunt, cum vulneris dolorem sentiunt. Hic Siracides monet: *Prepara animam tuam ad tentationem.* Hostium mediis semper excubet armatus.
2. Arma sumere nimis ponderosa. Orate perpetuo, nunquam labOrare velle; immoderatis se jejuniis exhausti; subito se iterum cibis farcite, oneri sunt non defensionis.
3. Arma in ipso consuetudine projicere. Arma sanè projicit & certatim fugit, qui in ipsa tentatione Patientiam & Humilitatem exuit. Sapientia vox apud Boethium est: *Talia tibi contuleram arma, quæ nisi prior abjecisses, invicta te firmitate tuerentur.* Homo verè patiens & humilis planè inviolabilis, insuperabilis, inexpugnabilis.
4. Eâ parte, quâ quis impugnatur, minus se munire. Ad avaritiam pronus eleemosynarum liberalitate se munit. In luxuriam propensus Abstinentiâ & fugâ se armat. Ad superbiam concitatus, sui contemptu se tutetur. Ubi te sentis debiliorem, eò vires collige. Ulceri & parti læsæ, non sanæ, malagma est admoendum.
5. Nolle hosti resistere loco opportuno. Ut hostis excludatur urbe, accendus est à portis. Ad exteriorum sensuum hosti resistere loco opportuno. manus contrahe, gulam substringe, de oratui moderare. Væ urbi, si hostis occupavit portas.
6. Hostem jugulare nolle, dum parvulus & invalidus est. Beatus qui tenebit & allidet parvulos luos ad petram, jugulare Serpens antiquus est lubricus, ni maturè illum arceas ab animo, in eum totus illabetur. Caput serpentis obtere dum parvus est, ne in grandem colubrum excreseat. Principis obsta, tentationem, antequam invalescat, enerva.
7. Oppugnare amicos, inimicis applaudere. Propria voluntas; proprium & contumax judicium plus nocent homini, quam alii omnes illius inimici, hos tamen propriam dete.

priam voluntatem propriumque iudicium complectimur, illos odimus & averſamur, qui Voluntati & Iudicio nostro vel minimùm contradicunt. Verbe & pugna.

8. Cum eo hoste velle congregi & cominus pugnare, qui eminus est vincendus. Sæpe hostis acquirit vires è vicinâ; talis est libidinis tentatio, & omnia vitia voluptatis aliquid stillantia, quæ longè rectius fugi, quàm collato pede superantur. Adversus hæc tantò felicior pugna suscipitur, quantò remotior.

9. Fugiendo velle hostem vincere, qui pugna vincendus est statariâ. Eius generis fuit adversa & incommoda omnia, his vera patientia non cedit, nec ea vincit fugiendo, sed ferendo. Pedem cum illis confert, & universa superat, placidè tolerando. Verberant nos & lacerant res adversa. Non est savitia; certamen est, quod quò sæpius adierimus, fortiores erimus. Ad contemnentiam malorum omnium potentiam, animus patientiâ durandus est.

10. Armis pugnare similibus, cum pugnandum esse contrariis. Quid stultius & minus Christianum, quàm odio contra odium, garrulitate contra garrulitatem, stultitiâ contra stultitiâ, conviciis adversus convicia pugnare. Disparibus hæc armis certandum est. Cœdium amore, Garrulitas taciturnitate, fatuitas sapientiâ, convicium faustâ precatone oppugnandum. Primâ legis est: Non reddentes malum pro malo, nec maledictum pro maledicto: sed e contrario benedictes. Ne respondeas stulto iuxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis.

11. In eo hoste debellando frustra se fatigare, qui debellari potest sine labore. Melior est patiens viro forti. *Quid igitur vindictam operosâ moliris? Expecta Dominum, & liberabit te. † Magis eminet fortitudo in perferendis adversis, quàm in aggrediendis armis. Tu ergo, quiesce, file, patere, & causam tuam Deo committe. Ille in hostes tuos, te quiescente ac silente, acerrimè vindicabit tempori.

12. Hostem suum ad suimet exitium & interitum juvare. Non est timendus hostis, qui non vincere potest nisi volentem aut juvantem. Diabolus certè nec vincere nisi volentem nec jugulare potest, nisi juvantem. Diabolus pectori gladium, apponit, cum fœdas noxiâque cogitationes suggerit, tu ipse hunc gladium cordi tuo infligis, cum cogitationibus consentis. Diabolum juvas, cum ad foveam, in quam præcipiteris, properas. Fovea profunda est meretricis, & puteus angustus aliena.

§. II.

A Dversus istas, quas memoravimus, stultitias in spiritali pugna, non leviter juvabunt præceptio-

I. Tentationes aperiende, sed non obvio cuique. Aperiendas esse tentationes omnium sapientum est consilium, sed aperiendas intelligenti regum harum perito. Veluti duo nebulones Susannæ pudicitiam tentantes, alter alteri suam tentationem pessimè aperuit, nam cœcus cœcum duxit, & ita uterque in foveam corruit. Saccus frumentarius nucibus plenus seipsum prodit, animus tentationibus agitur agerrimè se continet, quin erumpat, aut certè signis prodatur. Jacob Rachelem & Liam affatus: Video, inquit, faciem patris vestri, quod non sit erga me sicut heri & nudius tertius. E vultu didicit avunculi contra se tentari notas. Tentationes detegere sed prudenti, & qui conscientias tractare nôvit, consultissimum, imò necessarium, alioqui cor exedunt, & ad pessima quæque impellunt, tam insipienter clausa. Spiritales viri experimentis creberrimis, & malo suo didicerunt, non sibi prius lucem è caelo alluxisse, quàm ipsi conscientiam & animum tentationibus inquietum Magistro spiritali aperuerint. Silentium hac in re perniciosissimum est. Tentationes patefacere, sed imprudenti aut obvio cui-

3. Præceptiones contra diestias stultitias:

1. Tentationes aperiende, sed non obvio cuique.

Gen. cap. 31. vers. 5.

A que, pessimum, nocentissimum. Nam tentatus alium turbat & seipsum non juvat.

II. Tentationum multitudo præmeditanda. Solebat Abbas thrones suos in turrim editam educere, & loquente manu remotissimum locum commonstrans: En, aiebat, si ab hac turri usque illuc quò peringere possunt oculi, omnia crucibus essent opplera, tu tamen tuas esse numerosiores crede. Animam tuam ad tentationem præpara. Innumera tibi etiânum toleranda. Ita in antecessum munit thronem.

Anno Christiano millesimo decimo sexto Benedictus VIII. summus Pontifex regem Sarracenum prælio vicit. Rex fugit, sed vires denuò collegit. Atque ut Pontificem terret, grandem saccum fardianis glandibus, seu, castaneis plenum misit cum hac denunciatione: Tot milites æstate proximâ expectaret, qui vastarent Italiam. At Pontifex ut literis nimium animosis responsum congrueret, Marsupium milio iussit impleri, & Sarraceno regi transmitti, his additis: Veniret modò, salutandum eum à tot armatis, quot milia grana marsupio clauderentur. Darius, ut ferunt, hosti Alexandro Macedoni peram misit papaverè stipitatum, & unâ dici iussit: Auderet progressi si veller: peditarum & equitarum sibi tam esse numerosum, quàm missum papaverè esset cerneret. Quod Alexander solum gustans expuit, & sacculum pipere non consulto plenum remisit cum dictis: Tam peditatus quàm equitatus meus tuo est minor, sed est animosior. Tales sunt mina diaboli, quales erant insanorum ducum milio. Sed adit, & innumere nos tentationibus incurset, quisquis auxiliatore Deo pugnat, impavidus proclamat: Dominus illuminatio mea & salus mea quem timebo? Si consistant adversum me castra, & non timebit cor meum. Si exurgat adversum me prælium, in hoc ego sperabo. Non timebo milia populi circumdantis me.

Othoni I. Imperatori bellum memorant denuntiatum adjectis his minis: Plures hostiles gales in Germaniâ spectandas, quàm ea tota pileolos habeat stramineos. Rixit Imperator præsumptum barbaricum, & insolenti regi vicissim denunciari iussit: Veniret, si animo id sedisset, & coram cerneret quàm militares essent straminei pileoli. Hinc miles pileatus non galeatus in aciem iussit descendere. Venit igitur rex barbarus, & vidit, sed reverè non vicit. Nam prælio fufus, fugatus, captus est. Multitudo tentationum & copia quæ vel unicum hominem infestat, sit velut culeus castaneis, aut marsupium milio, aut pera papaverè, aut crumena pipere, aut saccus nucibus referus, nil tamen trepidandum. Solatio est quod Elifæus ministro suo dixit: Noli timere; plures enim nobiscum sunt, quàm cum illo.

Assyriorum rex Sennacherib ingenti cum exercitu in 2. 2nd. Judæam sese infudit, omnemque impetum belli adversus Hierosolymam vertit. At verò rex Ezechias rebus bellicis prudenter ac maturè dispositis, ad cohortandum populum progressus: Viriliter agere, inquit, & confortamini, nolite timere, nec paveatis regem Assyriorum, & universam multitudinem quæ est cum eo, multo enim plures nobiscum sunt, quàm cum illo. Cum illo enim est brachium carneum: nobiscum Dominus Deus noster, qui auxiliator est noster, pugnatque pro nobis. Confortatus est populus huiusmodi verbis. Ita omnino præmeditanda tentationum multitudo, non formidanda. Nobiscum est Dominus Deus, qui auxiliator est noster pugnatque pro nobis.

§. III.

III. Removendus tentationum fomes, agendum viriliter. Silex & chalybs si collidantur, scintille profluent, celer emicat ignis, fomitem huic igni subtrahite, si rationum fomes, si agendum eas nolis invalescere. Ite nunc vani; pecunias acervate, honores & dignitates inhiate, voluptates unde quaque conquirit, indulgete genio, sit plena sensibus licentia.

His

His

His fomentis tentationes gaudent, his crescunt. Ita cul-
leus nucum refertus colligitur.

Nuces relinquere Latinis est, imagunculas, crepundia, pupas, ineptias, nugas, fabulas amovere, tractare ser-
feria. Ita Persius:

Et nucibus facinus quascunque relictis.

Apud Romanos veteres sponsum cum domum du-
xisset sponsam, nucem sparsit, ut eo ritu sese jam emanci-
patum, pueritiam & puerilitatem finitam testaretur.
Perinde si diceret: Reliqui nucem. Nucem repetere, ad
nucem redire, aut à nucibus nunquam recedere, est ap-
inas, puerilia, affanias semper tractare. Atque hoc est,
quod crebrius instillat Paulus: *Cum essem parvulus, loque-
bar ut parvulus, sapiebam ut parvulus, cogitabam ut parvulus.*
Quando autem factus sum vir, evacuavi quæ erant parvuli.
Fratres nolite pueri effici sensibus. Pueri plaris faciunt nucem
deauratas, quàm centum aureos. Nimis quàm puerile
est, culmum unicum attendere, & manipulum totum
negligere; sestertiolos aliquot lucrari, & mille coronatos
perdere. Hoc mundi vanitas & vanitatum maxima va-
nitas est. Hæc nostra est infantia, hæc insipiens pueritia:
Res temporis solertissimè curamus, quod æternitatis
est, oscitanter transimus; ludicra & vana impigerrimè
tractamus, animi salutem inter postremas fore curas
habemus. Expendendos nummulos etsi paucos, decies
veras manus, in omnem vitam pœnitenda &
noctura ore libertimo profundimus, nec damnum æsti-
mamus. Terræ punctum inter nos ferro & igni dividimus,
ethæ neglecto celo. Infantis miserabilis, deplora-
nda pueritia. Hæc nostræ tentationes sunt, nec eas esse
credimus, muscas venamur, & apros dimitimus. Ita
raro aut admodum serò recedimus à nucibus. Nucem o-
pueri, nucem à seriis, à divinis, à celestibus, ab æternis vos
avocant. Exuamus, obsecro, hanc pueritiam; virilitet
agamus; & æterna fluxis nunquam non præferamus.
Confortemur & animosè resistamus hosti. Circa labo-
rem non constat hæc pugna, non venit palma, non ob-
tinetur victoria. Comesse qui vult nucleum, frangit nu-
cem. Qui quærit honorem, ne fugiat laborem; qui se-
ctatur voluptatem, impendat prius sudorem. Nux cul-
leolis tegitur amaris & duro putamine, recens nucleus
suâ tunica evolutus pergratus est. Hæc sine morâ & la-
bore non sunt. Idem in omnibus scientiis. Vis Poëti &
Rhetoricæ studere? Grammaticæ leges prius sunt edi-
scendæ. Vis Physicæ, Metaphysicæ, Theologiæ navare
operam? Prius in spinosissimâ Logicâ sudandum. In
virtutis studio initium amarum, progressus facilis, finis
jucundus. Tentatio nucis instar corticem habet durum
& acerbum. Sed frange nucem, si vis esse nucleum. Ca-
ve, nux ista te robustior sit.

Ambianum * narrat nucibus expugnatum hoc stra-
tagemate. Ferdinandus Antellus ortu Cantaber, Præ-
toris Pompejopolitani filius, Dorlani præsidio præfe-

ctus validâ manu Ambianorum fines oberrabat, si forte
casum urbis occupandæ reperiret. Quod ut ex voto suc-
cederet, confictâ famâ sparsum, prædarios S. Pauli in
Belgio, quod stipendia non procederent, tumultuari.
Hac scenâ Belgarum quinque nullia evocati Dorlanum
advolant, ubi fortuito claudo recreari de nocte magnis
itineribus Ambianum tendunt, & appetente die ad ter-
tium ab urbe lapidem in ruderibus ac maceris latent.
Antellus portis multâ jam luce reclusis, quadraginta
milites, qui villatico habitu cultuque annonarias sarcina-
nas dorso gestent, subornat. Hic quidem gallinas, ille
ova, hic scopas, iste caseolos, alii vitulos, alii olera,
alias alii rusticanas merces ferebant. Hos in tus lorica-
tos, & brevibus sclopiis ac pugionibus accinctos præ-
mittit, qui diverso itinere portam, quâ in Atrebatem exi-
tur subeunt, & sub falce anhelantibus similes ad levandas
sarcinas in urbis aditu subsistunt, donec onustum
plaustrum à quatuor militibus rusticâ veste dissimulatis
actum insideret pontem pensilem, ex illis unus sacciperium
nucibus plenum, veluti casu solutum effundit; ac-
currunt portæ custodes per lasciviam, & nucibus atteti,
à rusticis confodiuntur, qui, ne pensiles cancelli * fune
se cto demissi aditum obstruerent, plaustrum opponunt,
& explosi scopeti signo dato vestibulum insident, quo
sonitu Antellus cum suis excitus advolat, & in urbem
irrupit, mœnia, turrès, compita, & munitiora urbis
loca præditiis firmat; populus sacris quadagesimæ con-
cionibus attentus, audito campanæ classico, & discursu-
rentium stremitu, in vicis exit, sed hostium armis terri-
tus, in domos refugit. Comes S. Pauli, provinciæ &
urbi præfectus cum suis evolat, & fugâ periculo se sub-
ducit. Nemo repertus in tanto discrimine, qui manus
moveret, plus omnes in pedibus quàm in dextris spei
reposuere. Ita Ambianum, urbs Galliarum Belgicæ præ-
stantissima, nucibus expugnata Anno 1397. die decimâ
Martii.

Hoc etiânum diaboli stratagemata est frequentissi-
mum, imò quotidianum, mentem humanam expugnare
nucibus. Quid enim honor, amplitudo, dignitas, nomi-
nis splendor, famæ celebritas? Nucem sunt ista & plerun-
que castæ. Quid autem laminæ, quid opes & divitiæ, quid
omnes orbis thesauri? Reverâ nucem sunt in orbem alte-
rum à nemine asportandæ. Quid voluptates fluxæ nisi
nucem verminosæ? Attendite, Christiani, attendite, dia-
bolus rusticus larvatus, sed jam à quinque millibus an-
norum miles exercitatus, sacciperium nucibus ple-
num effundit ut decipiat, ut urbem munitam mentem
humanam occupet, & celum rapiat. Nemo fidat, frau-
des sunt. Nemo fidat, imposturæ sunt, quibus incautos
fallit. Nucem abscondit sacco, stratagemata mendacio,
scelera virtutis velo. *Inimicitia identidem specie, ait Chry-
sostomus, crudelitatis venenum ejaculatur.* Hostiles fallacia
cum notæ sunt, jam pæne victæ sunt.

* Cancelli
fune
se cto
demissi
aditum
obstruerent,
plaustrum
opponunt,
& explosi
scopeti
signo dato
vestibulum
insident,

Chryso-
stomus
in cap. 6. ad
Rom. homi-
lia 10. mibi
pag. 90.

